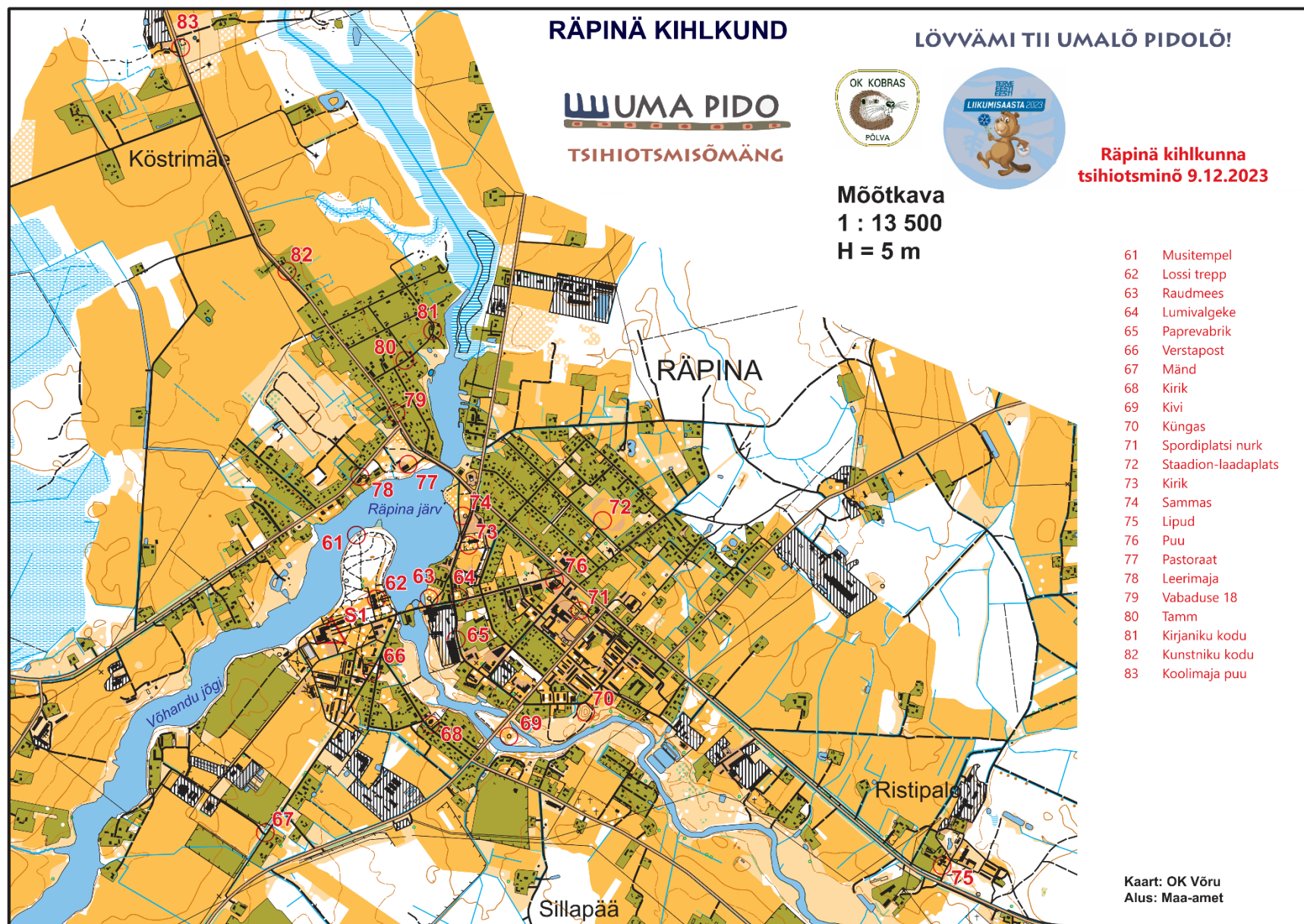

UMA PIDO

TSIHLOTSMISÕMÄNG

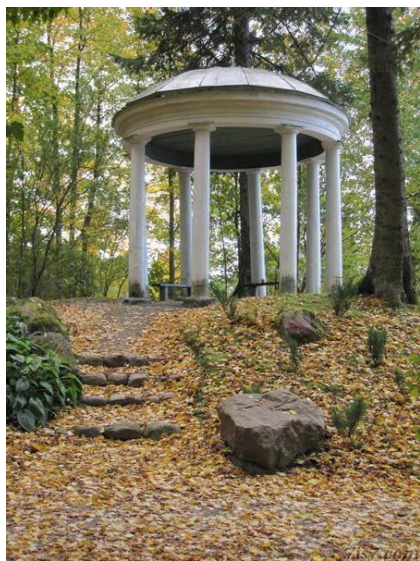
RÄPINÄN 09.12.2023

61. Räpinä mõisapark, musotemple

Park om puulsaarõ pääl, kost ümbre juusk Võu jõgi. Pargi keskeh sais Sillapää loss. Park om liigirikas (pia 800 liiki puid ja puhma, pääle tuu roosi', tapo', rododendroni', viinapuu' jt), midä vöi kaema tulla' egäl aol. Pargi põh'a puul otsah jõõ perve pääl põlitsidõ puiõ va'roh sais vallalinõ paviljon –rotund – valgidõ sambidõ ja katussõkupl'ega. Rahvas kuts tuud **musotemplest**.

Räpina mõisapark, musitempel

Park asub Võhandu jõest ümbritsetud poolsaarel, mille keskele jääb Sillapää loss. Mõisahoonet ümbritseb liigirikas mõisapark (ligi 800 puu- ja põõsaliiki; lisaks roosid, liaanid, rododendronid, viinapuud jt), mida on võimalik külastada igal ajal. Pargi põhjapoolses osas Võhandu jõe kaldal põlispuude varjus asub valgete sammaste ja kuppelkatusega paviljon – **rotund**. Rahvasuus kutsutakse seda **musitempliks**.

62. Sillapää loss

Räpinä mõisa (šaksa k *Rappin*) alustus om 1582. aastagast. Roodsi aigo oll' mõisa edimält Bengt Oxenstjerna, a 1669. aastagast pääle von Wrangelle käeh. Päält Põh'asõa tull' Räpinäle kokko venne vanausolidsõ' plaaniga põh'andada' sääl hindäle kluustrõ. Kluustrõlõ oll' aigo ant veedü', selle et 1719. aastagal aetiva' vanausolidsõ' Räpinäst vällä. 1728. aastagal saiva' Räpinä mõisa hindäle von Löwenwolde' (nuu', kiä teivä' papõreveske).

1850. aast'el ehitedi mõisa päähoonõh, midä kutsutas Sillapää loss. Mõisa viimäne umanik oll' Alexander von Sivers. 1919. aastaga maareformiga lät's mõisa riigi kätte ja 1924. aastagal naas

huunõh tüüle aiatüükooli iihkäüjä. Põrõhõlla' oma' mõisahuunõh Räpinä Kodoluu- ja Aiapidämismuuseum, Räpinä Muusikakuul ja Räpinä Rahvakuul.

Sillapää loss

Räpina mõis (saksa k *Rappin*) asutati 1582. aastal. Rootsi ajal kuulus Räpina mõis algul Bengt Oxenstjernalle, alates 1669. aastast aga von Wrangellidele. Pärast Põhjasõda koondusid Räpinasse Vene vanausulised plaaniga rajada endale sinna klooster. See sai seal tegutseda aga lühikest aega, sest 1719. aastal aeti vanausulised Räpinast ära. 1728. aastal omandasid Räpina mõisa von Löwenwolded. Nemad rajasid 1734. aastal Räpinasse ka paberiveski.

1850. aastatel ehitati mõisa peahoone – Sillapää loss. Mõisa viimane omanik oli Alexander von Sivers. 1919. aasta maareformiga läks mõis riigi omandusse ja 1924. aastal alustas hoones tegevust aianduskooli eelkäija. Praegu asuvad mõisahoones Räpina Koduloo- ja Aiandusmuuseum, Räpina Muusikakool ja Räpina Rahvakool.

63. Raudmiis

Räpinä papõrevabriko inetse pääsissekäagi vastah muroplatsi pääl sais Puuaiasõalinõ – periselt sündönõ **Puuaiasõa mälehtüsmärk** (Riho Kulla tüü, 1984), midä umakandi rahvas kuts Raudmehest. Ku 1783. aastagal säete sisse päärahamass, sõs tuu sünnüt' talorahva siäh sekähüst ja vastanakamiise. 1784. aastaga suvõl lät's Liivimaalt üle edimäne suurõmb talorahva välläastmiise laa'ne'. Oll' pall'o mõisit, koh mindä-äs inämb teolõ, siih ja sää'l lät'si' talopuja' soldanidõga kässipiteh kokko. Kõgõ suurõmbah mõõdoh sündõ tuu Räpinäl 4. haanakuu pääväl 1784 ja tuud naati kutsma Räpinä puuaiasõast, selle et talopuja' haariva' uma' „sõariista'“ kõgõ ligembä puuaia külest. Tuu kotussõ pääl saise kunagi Räpinä papõrevabriko filtripapõre kuiotamisõ hoonõh, midä tarvitõdi ka nõardsolaost. 17.09.1924 palli lado maane maha'.

Raudmees

Räpina paberivabriku endise peasissekäigu vastas haljasalal seisab Puuaiasõdalane – ajaloolise **puuaiasõja mälestusmärk** (autor Riho Kuld, 1984), mida kohalik rahvas kutsub Raudmeheks. Pearahamaksu kehtestamine 1783. aastal tekitas talurahva hulgas arusaamatusi ja rahutusi. 1784. aasta suvel puhkes Liivimaal esimene tõsisem talurahva väljaastumiste laine. Paljudes mõisates ei mindud enam teotõõle, mitmel pool tekkisid talupoegade ja soldatite vahel kähmlused. Kõige ulatuslikum neist toimus 4. juulil 1784 ja on saanud tuntuks Räpina puuaiasõjana, kuna talupojad haarasid oma „sõjariistad“ lähema puuaia küljest. Selles kohas asus kunagi Räpina paberivabriku närladu. See oli kaltsulaona kasutatud filtripaberi kuivatushoone. 17. septembril 1924 põles ladu maani maha.

64. Rāpinā latsikiosk

Rāpinā latsikioski ehitāmise man om nitte võet raamatost „Nehvitikene ja säädse pākätset”. Majakōsōlō and’ moodo umaaolinō Rāpinā Tarvitajidō Ūtistō kunstnik Vello Arras. Innebā olliva’ putka sisemāidse saino pāāl sāitsmä pākātsi nal’apildi’. Kioskih müūde latsi meelūsakraami – limmonaat’e ja magjahuise. Inne vahtsōaastapūhhi säāde ūtistō sinnā’ pistō nāārikuusō, koh küleh palliva’ ilotulō’. Putkah istō sōs perūs nāārivana, kelle käest latsōvanōmba’ saiva’ telli’ kingitūise kodotuumist ja kiā sōōd’ut’ latsi hobōsōsaaniga. Seo ilma aigo latsikiosk ināmb tūtā-i ne maja sais tūhi.

Magjahuisi kioski kõrvalō ehit’ ūtistō latsi jaost kohvitarō. Tuu oll’ klaasist sainoga, sissesāāde’ oll’ tett nimme mudilaise jaost ja nimi pant kah kōōgilō tutvā – Verrevmütsükene.

Rāpina lastekiosk

Rāpina lastekioski arhitektuuriline lahendus on inspireeritud raamatust „Lumivalgeke ja seitse pōialpoissi”. Lumivalgekesse disainis kunagine Rāpina Tarbijate Kooperatiivi kunstnik Vello Arras. Varem kaunistasid kioski siseseinu seitsme pōialpoisi humoorikad portreed. Kioskis müūdi laste lemmikuid – limonaadi ja maiustusi. Nāāripūhade eel pūstitas kooperatiiv sinna ilutuledes särava nāārikuuse ja kioskis istus ehtne nāārivana, kes võttis lastevanematelt vastu tellimusi kingituste koju toomiseks ja sōidutas lapsi hobusaaniga.

Tānapāeval lastekiosk enam ei tegutse ning maja seisab tūhjāna. Lastekohviku pūstitas kooperatiiv maiustusekioski kõrvale. Kohvik oli klaasseintega, sisustus oli valmistatud spetsiaalselt mudilastejaoksja nimigi kōīgile tuntud –Punamütsike.

65. Rāpinā papõrevabrik

Rāpinā papõrevabrik om Estih kõgõ vanõmb tüüstüsettevõtõ', miä seenimaani' käägih om, ja üts kõgõ vanõmb tüüh papõrevabrik terveh Euruupah.

Rāpinā papõrevabrik tulõ aolukko 1728. aastagal, ku Piidre Edimādse hoovilinõ krahv Karl Gustav von Löwenwolde ost' e hindāle Rāpinā maa' Võu jõõ veereh. Jõõ pääle ehitedi väkev tamm ja tuu ümbre pant' e pistõ sae-, jaaha- ne papõreveske, miä tüütevā' viijõuga.

Papõreveske naas tüühõ 1734. aastagal. Papõret tette linatsist nardsast. Papõreveskest sai vabrik 1865. aastagal, ku Rāpināhe tuud' e edimāne papõremassin. Tuu naas tegemā ka raha- ja dokumendipapõret – edimālt Tsaari-Vennemaa, a perāh Esti Vabariigi jaost. Suur jago tsaarirublasid ja kõik 1930ndidõ aastidõ Esti krooni' trükiti' Rāpinā papõre pääle.

Papõrevabrikohē tuud' e hāāvitāmisest esti kirandust Tarto Suurõstkoolist. Suurõkooli oppajit sunnite viimā tuu jaost raamat' et Rāpināle. Auto' sõõdiva' tolkõrral aigopiteh, tuuja' val' eva' vällä kõgõ harvõmb' et ja pařembet raamat' et, ja ku auto sai kurvõ kottalõ, sõs visasēva' nuu' tiiperve pääle. Ku tagasē sõõdiva', sõs olli' kõik' är' korāto.

Papõrevabrik ja tuust aost peri väikene papõremassin tüütāsē' täāmbādsene päävāne.

Tāāmbā om vabrik Balti- ne Põh' amaiõ pääle kõgõ suurõmb lainepapist pakmisõnulkõ tegijā.

Rāpina paberivabrik

Rāpina paberivabrik on Eesti vanim tegutsev tööstusettevõte ja üks vanemaid töötavaid paberivabrikuid kogu Euroopas.

Rāpina paberivabriku ajalugu algab 1728. aastal, mil Peeter I õukondlane krahv Karl Gustav von Löwenwolde ostis omale Eesti pikima jõe Võhandu ääres valdused. Jõeale ehitati võimas tamm ja selle ümber kerkisid vee jõul töötavad sae-, jahu- ja paberiveski.

Paberiveski alustas tööd 1734. aastal. Paberi valmistamise toorainena kasutati linast kaltsu.

Paberiveskist sai vabrik 1865. aastal, kui Rāpinasse toodi esimene paberimasin, mis hakkas valmistama ka raha- ja dokumendipaberit – algselt Tsaari-Venemaa, hiljem aga Eesti Vabariigi jaoks. Suur osa tsaarirublasid ning kõik 1930. aastate Eesti kroonid trükiti Rāpina paberile.

Paberivabrikusse toodi hävitamiseks eesti kirjandust Tartu Ülikoolist. Õppejõude sunniti viima raamatuid Rāpinasse hävitamiseks. Autod sõitsid tollal aeglaselt, toojad valisid välja kõige unikaalsemad ja paremad raamatud, ja kui auto võttis kurvi, viskasid neid teepervele. Kui tagasi sõitsid, oli kõik ära korjatud.

Paberivabrik ning ka tollane väike paberimasin töötavad tänaseni. Praegu on vabrik Balti- ja Põhjamaade suurim lainepapist pakkenurkade tootja.

66. Verstapost

Verstapost nr 1 saib Jõe ja Apteegi huulidsa nurga peal. Verst on vana Venne pikkusmõõt, mis on tege 500 süld vai 1066,781 meetrit.

Maad naat'e rehkendamä kerkost peäle.

Verstapost

Verstapost nr 1 asub Jõe ja Apteegi tänava nurgal. Verst on vana Vene pikkusühik, mis on võrdne 500 sülla ehk 1066,781 meetriga.

Arvestust hakati pidama kirikust.

67. Pedäjä-ale

Kaitsõalonõ pedäjä-ale kasus von Sieverside aast peäle tii veereh, mis veese Sillapää lossist Priitholmi mõisahe.

Männiallee

Kaitsealune männiallee on pärit von Sieversite ajast ja paikneb Sillapää lossist Rahumäe mõisassee viiva tee ääres.

68. Pühä Sakarja ja Eliisabeti apostliku õigõuso kerk

Kerk ehitedi aastil 1829–1833. Edimäne Rāpinä õigõuso kerk oll' puust ja ehitet papõrevabriko Vennemaalt tuuduidõ tüüliise jaost (sai valmis 1752, pall'e maaha 1813). Tuu asõmõlõ kāske Nikolai I 1827. aastagal vahtsõ tetä'.

1844 oll' kogohusõh 558 veneläst. Peält 1845 nakseva' estläse' ka Rāpinä kandih hulga hna usko vaehtama ja 1847 oll' kogohusõh 2057 hinge. Kogohusõ edimäne õigõuso kihlkonnakuul tette valla 1848. aastagal ja tütärlatsi kihlkonnakuul 1885. aastagal. Kerk tüütäs ka täämbädsel pääväl.

Püha Sakariase ja Elisabethi apostliku õigeusu kirik

Kirik ehitati aastatel 1829–1833. Rāpina paberivabriku Venemaalt toodud tööliste jaoks rajatud esimese õigeusu puukiriku (valminud 1752, maha põlenud 1813) asemele käskis Nikolai I 1827. aastal ehitada uue.

1844 oli koguduses 558 venelasest liiget. 1845. aastal puhkes eestlaste hulgas aga usuvahetusliikumine ja 1847. aastaks oli Räpina koguduses juba 2057 hinge. Koguduse esimene õigeusu kihelkonnakool avati 1848. aastal ja tütarlaste kihelkonnakool 1885. aastal. Kirik tegutseb tänini.

69. Laalupidosalo

Laalupidosalo pant'e kasuma uma rahva iistvidämisel 1969. aastagal, laalupido saandal sünnüpääväl, puulsaarõ pääle, miä tekkö, ku ehitedi valmis Võro huulitsa sild. Tüü võtiva' ette hinnäst suurõlõ laalupidolõ valmistaja' koori' – Räpinä naisi- ja meehikuur – üteh koorijuht'ega ne luuduskaitsõ seldsi inemise' üteh nuuri luudusõsõproga. Egä koorilaulja võõse iustada' uma puu.

Ka täämbädsel pääväl alostõdas tähtsit ettevõtmiise tööñekõrd iks Laalupidosaloh. Näütüsest latsi laalu- ja tandsopääväl om kombõst naata' rongkäägiga pääle Laalupidosalost. Sinnä' iustõdas pihlapuu ja säääl üldäs alostussõna' ne tervitüse' pidoliisilõ.

Laulupeosalu

Laulupeosalu rajati kohalike eestvedamisel 1969. aastal, laulupeo sajandal sünnipäeval, Võru tänava silla ehitamisel tekkinud poolsaarele. Haljastustõd võtsid ette üldlaulupeoks valmistuvad Räpina nais- ja meeskoor oma dirigentidega ning looduskaitse seltsi liikmed koos noorte loodusesõpradega. Iga koorilaulja võis istutada oma puu.

Ka tänapäeval saavad paljud tähtsad sündmused alguse just Laulupeosalust. Näiteks laste laulu- ja tantsupäeval on traditsiooniks alustada rongkäiku Laulupeosalust. Sinna istutatakse pihlakas ning seal öeldakse avasõnad ja tervitatakse pidulisi.

70. Kaurimägi

Vahtsõaastakuuh 2019 valla tett talvõspordikeskus, koh saasõ sõita' lumõtuubõga (lumõrõngidõga). Rahvasuuh kutsutas seod kotust Helmimägi – tuu nimi om pant keskusõ ehitämise üte põhiotsustaja ne iistvidäjä Teet Helmi perrä.

Kaurimägi

Jaauuaris 2019 avatud talispordikeskus, kus saab sõita lumetuubidega (lumerõngastega). Rahvasuus kutsutakse seda kohta Helmimägi – see on tuletatud keskuse ehitamise ühe põhiotsustaja ja eestvedaja Teet Helmi nimest.

71. Vasnõ staadion

Vasnõ ja vahtsõmoodolinõ staadion üteh kõgõ manokäüväga tette valla süküskuul 2021 kooliaastaga alostusõst. Inne tuud oll' sama kotussõ pääl kooliaid suuri uibidõga ja iustõdo puu', miä olli' kasuma panto kooli vilistläisil kooli juubõlikokkotulõki aigo. Kah'os võõt'e nuu' maha' kõik.

Uus staadion

Uus ja moodne staadionikompleks avati septembris 2021 koos kooliaasta algusega. Enne seda oli samas kohas kooliaed suurte õunapuudega, samuti puud, mille vilistlased olid kooli juubelikokkutulekul istutanud. Kõik need võeti kahjuks maha.

72. Rāpinā vana spordiplats

Spordiplats om laskno Rāpinā keskkoolil ja tervel Põlva rajoonil sporti tetä' pikki aastit.

Siin peete ka kõrralidsi tarvitajidõ ütistõ laatu.

Nüüt siin sporti ināmb tetä-i ja plats pant'e müüki.

Rāpina vana staadion

Staadion on pakkunud Rāpina keskkooli õpilastele ja kogu Põlva kandi rahvale sportimisvõimalust pikki aastaid. Siin peeti ka traditsioonilisi kooperatiivi laatasid.

Nüüd siin sporti enam ei tehta ja plats on müüki pandud.

73. Rāpinā luteriuso kerk

Rāpinā luteriuso kerk om pühendet pääengle Mihklilõ ja pühitsedi sisse 1785. aastagal. Kerk om maakivist ja timä edekülge ilostasõ' antiigimoodolidse' kujo' – loodus ne armastus.

Kerkotorni otsah oma' muna ja kikas. Altrimaal om katõjaolinõ Carl Antropoffi tüü 1872. aastagast, näütäs Jeesussõ haudapanõk'et ja ülesnõsõno ilmumist Maarjalõ Magdaleenalõ.

Rāpina luteriusu kirik

Rāpina luteriusu kirik on pühendatud peaingel Miikaelile ja pühitseti sisse 1785. aastal.

Maakivist kiriku fassaadi kaunistavad antiiksed skulptuurid, mis sümboliseerivad lootust ja armastust.

Kiriku tornikiivri tipus on muna ja kukk. Kaheosaline Carl Antropoffi maalitud altarimaal aastast 1872 kujutab Jeesuse haudapanekut ja ülestõusnu ilmumist Maarja Magdaleenale.

74. Avvosamba park

Park om innetsidõ aigõ seeh kanno kõrd ütte, kõrd tõist nimme. Suurõ platsi pääl kerko ja kõrdsi vaihõl peete 19. aastagasaal laata. Parki naat'e sinnä' luuma päält tuu, ku 26. piimäkuu pääväl 1927 oll' pistõ pant Vabahussõan kuulnuidõ mälehtüsmärk. Samba lask' är' lahko' võõras võim 1945. aastagal. Tagaše tetä' otsustõdi sammas Räpinä Muinsuskaitsõ Seldsi iistvidämisel ja 24. piimäkuu pääväl 1989 tuu tettege vahtsõst vallalõ.

Avvosamba pargih saisõ ka sammas töösõh ilmasõah hukka saanuidõ sõameehi mälehtüses, a ku Venne sõavägi oll' alostano 2022. aastaga radokuu 24. pääväl sõta Ukraina vasta ja Venne sõamehe' oll' sääl kuritõid toimõ panno, sõs sund'e tuu üle kaema ka Venne väega köödetõ mälehtüsmärgi' Estih. 2023. aastaga piimäkuuh kaotõdi tuu tähüs är'.

Ausamba park

Park on varasematel aegadel kandnud erinevaid nimesid. Suurel platsil kiriku ja kõrtsi vahel peeti 19. sajandil laatasid. Pargiks hakati platsi kujundama pärast sinna Vabadussõjas langenute samba püstitamist 26. juunil 1927. Võõrvõimud lõhkusid samba 1945. aastal. Räpina Muinsuskaitse Seltsi eestvõtmisel otsustati sammas taastada ja selle taasavamine toimus 24. juunil 1989.

Ausamba pargis asus ka teises maailmasõjas hukkunud sõjameestele pühendatud obelisk. Kui 24. veebruaril 2022 alustas Vene armee sõda Ukraina vastu, sundisid Vene sõjameeste seal toime pandud kuriteod üle vaatama ka neile püstitatud mälestusmärgid Eestis. 2023. aasta juunis mälestusmärk likvideeriti.

75. Räpinä näädüsmõtsamajand

1. rehekuu pääväl 1947 luud'e Veriora mõtsamajand, miä 1966. aastagast pääle kand'e Räpinä mõtsamajandi nimme.

Keskmädselt pant'e aastil 1947–1950 egä aastaga kasuma 580 ha mõtsakultuufi. Räpinä mõtsamajand oll' kõik aig ederinnah terveh liidovabariigih ja ka NSVL-h.

2004. aastagal oll' Räpinä Esti mõtsapääliin.

Räpina näidismetsamajand

1. oktoobril 1947 loodi Veriora metsamajand, mis alates 1966. aastast kandis Räpina metsamajandi nime.

Keskmiselt rajati aastatel 1947–1950 igal aastal 580 ha metsakultuure. Räpina metsamajand oli selles vallas eesrindlane kogu Eestis ja ka NSVLis.

Aastal 2004 oli Räpina Eesti metsapealinn.

76. Puuparlament

1999. aastaga pant´e Talnah pistõ puuparlament, miä saisõ kuuh 101st esi´ pikkusõga puupalgist (mii´ Riigikogu 101 liikmõ nimmika). Egä palgi pikkus näädäs üte parlamendiliikmõ saaduid hellä Riigikogu valimiisil. Üts helü oll´ sama üte millimiitrega. Kõgõ korgõmb palk, kedä kutsut´e Edgarist, oll´ päält 14 miitre pikk. Kõgõ vähämb palk puuparlamendih kujot´ Galina Võssotskajat ja oll´ õnnõ kuvvõ tsendimiitre pikunõ.

Seo „parlament“ tuud´e peräh Räpinäle ja aete pistõ nüüdetse vallamaja ette.

Puuparlament

1999. aastal püstitati Tallinnas puuparlament, mis koosnes 101st eri pikkusega puupalgist (Riigikogu 101 liikme nimedega). Iga palgi pikkus sümboliseeris ühe parlamendiliikme Riigikogu valimistel saadud häält. Üks hääl võrdus ühe millimeetriga. Kõige kõrgem palk, mida nimetati Edgariks, oli üle 14 m pikk. Kõige väiksem palk puuparlamendis kujutas Galina Võssotskajat ja oli vaid 6 cm pikkune. See „parlament“ toodi hiljem Räpinasse ja pandi püsti praeguse vallamaja ette.

77. Opõtajamaja ne venne kuul

Opõtajamaja ehitedi Võu jõõ perve pääle 1841. aastaga, timä vorm om välästuult seeniaone inämb-vähämb samast jäänõ. Õnnõ kivikatussõ asõmõlõ om plekk pant ja pitsiline terrass om jõõ puult külest kaono. 1946. aastaga sügüse pant´e majah käümä vennekiilne 7-klassilinõ kuul. 1961. aastagañe jaiva´ majja venne ja esti kuul, sõs sai valmis estikiilse keskkooli vasnõ hoonõh. 1964. aastaga jõulukuust sai Põlva rajooni aañukõnõ vennekiilne kuul hindä kätte ka opõtajamaja manoehitüse; tuu laotõdi är´ vahtsõaastakuuh 2017.

Pastoraat ja vene kool

Pastoraadihoone kerkis Võhandu jõe kaldale 1841. aastal. Selle väline vorm on praeguseni enam-vähem samasugune. Üksnes kivikatus on asendatud plekk-katusega ja pitsiline terrass on jõepoolselt küljelt kaduma läinud. 1946. aasta sügisel asus majas tööle 7-klassiline vene kool. Vene ja eesti kool jagasid kunagist pastoraadimaja 1961. aastani, kui sai valmis eestikeelse keskkooli uus hoone. Detsembrist 1964 sai Põlva rajooni ainus venekeelne kool enda käsutusse ka pastoraadi juurdeehitise. Jaanuaris 2017 viimane lammutati.

78. Leerimaja

1906. aastagal sai valmis vasnõ leerimaja. Nõvvokogo aol oll' leerimajan keskkooli internaat, täämbädsel pääväl om siih hoolõkodo.

Leerimaja

1906. aastal valmis uus leerimaja. Nõukogude ajal oli leerimajas keskkooli internaat, tänapäeval leiab see kasutust hooldekoduna.

79. Lembit Ulfsaki kodomaja

Seoh majah elle **Lembit Ulfsak** (4.07.1947 Koeru – 22.03.2017 Talin), armastõt näütlejä ne filmisäädjä.

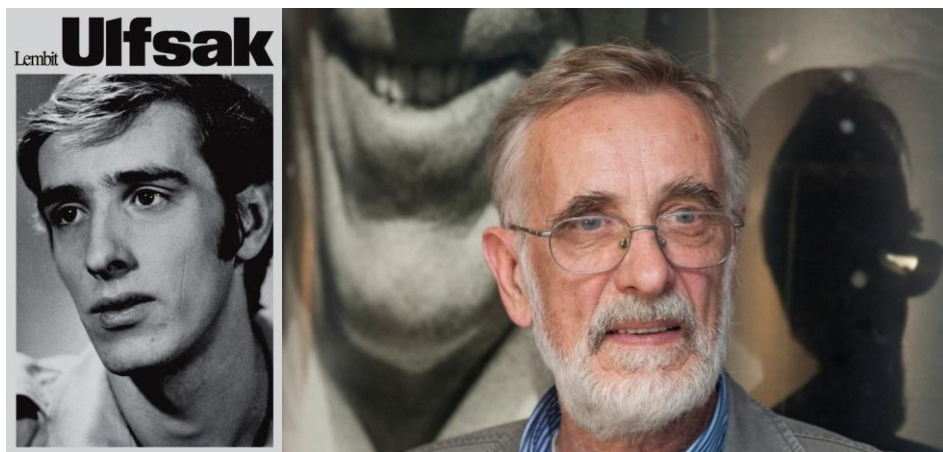
Tä lõpõt 1966 Talna 7. keskkooli ja 1970 Talna Riikliku Muusikaülikooli. Tüüt' Noorõrahvatiatrih, Esti Draamatiatrih ne Tallinnfilmih. Om vällä säädno filmi' „Keskiä röömo“, „Lammas all hääh nulgah“. Mängnõ om pall'osih filmeh: „Ukuaru“, „Legend Ulenspiegelest“, „Kaptõn Grant'e takah otsmah“, „Hää' käe“, „Mandariini“, „Vehklejä“ jt. Mänge teletükäh „Mõmmi ne aabits“, „Timä Maiõstiit komödiant“ ja teleseriaal'eh „Salmoni“, „V.E.R.I.“, „Õnnõ 13“. Laul'e ansambl'eh Amor Trio. Timä tüüd om kitet mitma avvotasuga, nt Esti Kultuurkapitali audiovisuaalsõ kunsti tshtkapitali aastagapreemiäga 2014, kõgõ parõmba näütlejä avvohinnaga Euraasia riikevahõlidsõl filmifestivalil 2014, Valgõtähe III klassi tiinidemärgiga 2017 ja Esti Vabariigi kultuuripreemiäga elotüü iist 2017.

Lembit Ulfsaki kodumaja

Selles majas elas **Lembit Ulfsak** (4.07.1947 Koeru – 22.03.2017 Tallinn), armastatud näitleja ja režissöör.

Lõpetas 1966 Tallinna 7. keskkooli ja 1970 Tallinna Riikliku Konservatooriumi. Töötas Noorsooteatris, Eesti Draamateatris ning Tallinnfilmis. Tema käe all on valminud filmid „Keskeä röömud“, „Lammas all paremas nurgas“. Ta on mänginud paljudes filmides („Ukuaru“, „Legend Ulenspiegelist“, „Kapten Granti otsinguil“, „Head käed“, „Mandariinid“, „Vehkleja“ jt), tel lavastustes („Mõmmi ja aabits“, „Tema majesteet komödiant“) ja teleseriaalides („Salmonid“, „V.E.R.I.“, „Õnne 13“). Laulis ansamblis Amor Trio.

Tema tööd on tunnustatud mitme preemiaga, nt Eesti Kultuurkapitali audiovisuaalse kunsti sihtkapitali aastapreemia 2014, parima näitleja auhinnaga Euraasia rahvusvahelisel filmifestivalil 2014, Valgetähe III klassi teenetemärgiga 2017 ja Eesti Vabariigi kultuuripreemiaga elutöö eest 2017.

80. Limmonaaditsehh (Pääsu huulits 6)

Kooni' Toolamaa konservivabrik valmis es olõ', seeni' tüüt' siin tarvitajidõ ütisüse limmonaaditsehh ja huunõ tööõsõh otsah värvite kangast. Juhataja oll' Paul Loderaud.

Limonaaditsehh (Pääsu tänav 6)

Kuni Toolamaa konservitööstuse valmimiseni asus siin tarbijate kooperatiivi limonaaditsehh ja hoone teises otsas värviti kangast. Juhataja oli Paul Loderaud.

81. Paul Haavaoksa kodomaja

Seo maja kõgõ kuulsamb elonik oll' **Paul Haavaoks** (12.06.1924 Verska – 30.09.1983 Räpinä), aastagast 1955 ammõt'e poolõst kutsõlinõ esti kirānik.

Tüüt' komsomoliehituse pääl Leevako eelektrejaama man ja oll' aloskujost ütele tegeläsele Juhan Smuuli lugulaaluh „Järvesuu poissa brigaat“. Om kirotano hulka luulõkoka (ka setokiilset) ne latsiraamatit.

Kunag'e kutsut'e seod maia vaestõmajast, selle et siin elle' vaesõ' inemise'.

Paul Haavaoksa maja

Selle maja kuulsaim elanik **Paul Haavaoks** (12.06.1924 Värskas – 30.09.1983 Räpina) oli aastast 1955 Eesti kutseline kirjanik.

Töötas Leevaku elektrijaama ehitusel ja oli Juhan Smuuli poeemi „Järvesuu poiste brigaad“ ühe tegelase prototüüp. On kirjutanud hulgaliselt luulekogusid (ka setokeelseid) ja lasteraamatuid. Kunagi kutsuti seda maja vaestemajaks, sest siin elasid vaesed inimesed.

82. Leonhard Lapini kodumaja

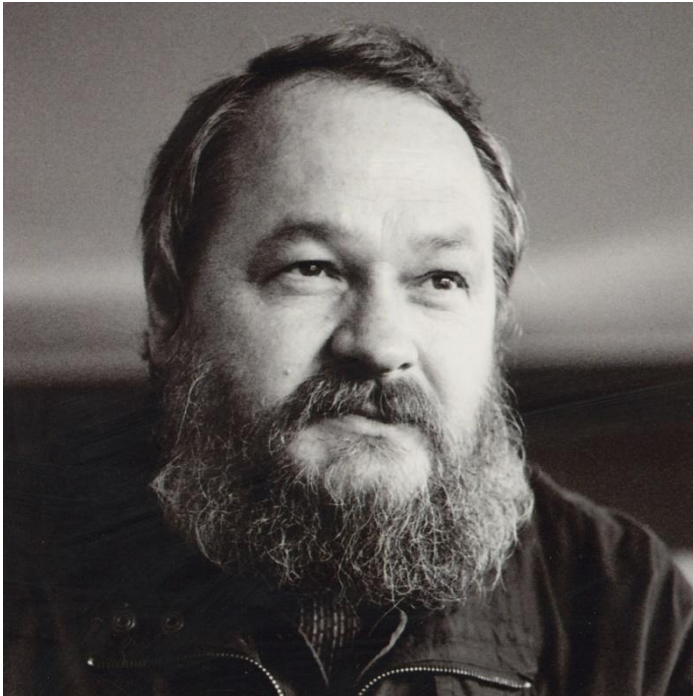
Seoh majah elle Leonhard (Leo) Lapin (29.12.1947 Rāpinā – 1.03.2022). Tä oll' Esti arhitekt, kunstnik, arhitektuuriaoluulanõ ja luulõtaja (vaʀonimega Albert Trapeež) ne Esti Kunstiakadeemiä emeriitprofesri.

Lapini kunsti- ja kiratõiel oll' suur mõjo esti kunstilõ ne arhitektuurilõ. Timä luudo kunsti hulka käävä' graafika, maali', häppeningi' ja püünesäädüngi', timä kiratõiest oma' vällä anto artikli', raamato' ne luulõkogo'.

Leonhard Lapini kodumaja

Selles majas elas Leonhard (Leo) Lapin (29.12.1947 Rāpina – 1.03.2022). Ta oli Eesti arhitekt, kunstnik, arhitektuuriajaloolane ja luuletaja (pseudonüümiga Albert Trapeež) ning Eesti Kunstiakadeemia emeriitprofessor.

Lapin avaldas oma tööde ja kirjutistega suurt mõju eesti kunstile ja arhitektuurile. Kunstnikuna on ta loonud graafikat, häppeninge ja lavastusi, maalinud ning avaldanud artikleid, raamatuid ja luulekogusid.

83. Kihlkonnakuul

236 aastakka tüüt' Räpinäh evangiilse lutõriuso kihlkonnakuul poisalõ, edimält 163 aastakka (1690–1853) ku kihlkonnakuul-kõstrekuul, peräh 65 aastakka ku korgõmba astmõ rahvakuul vai II astmõ kihlkonnakuul. 1920. aastaga lõpust kooni' kinni'panõk'ene 1926 oll' kooli nimest Räpinä korgõmb algkuul. Koolihoonõh ant'e tiimeistrelle korterest. Tiimeistripunkt oll' koolimaja vastah üle tii. Räpinä kihlkonnakoolih Kõstrimäel korsseva' tõisi kõrval tiidmiise illatsõmb kirjanik ja kunstnik Jaan Vahtra ne helilooja Richard Ritsing.

Kihelkonnakool

236 aastat töötas Räpinas evangeelse luteriusu kihelkonnakool poistele, algul 163 aastat (1690–1853) kihelkonnakool-kõstrikuolina ning seejärel 65 aastat kõrgema astme rahvakoolina ehk II astme kihelkonnakoolina. 1920. aasta lõpust kuni sulgemiseni 1926. aastal kandis kool nimetust Räpina kõrgem algkool. Koolihoone anti teemeistri korteriks. Teemeistripunkt asus koolimaja vastas üle tee. Räpina kihelkonnakoolis Kõstrimäel kogusid teiste kõrval teadmisi hilisem kirjanik Jaan Vahtra ja helilooja Richard Ritsing.

